

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA Ở THÀNH PHỐ ĐÔNG HÀ TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

Ths. Ngô Thị Thu Hà
Trưởng khoa LLM-LN, TTHCM

Môi trường văn hóa (MTVH) là môi trường chứa đựng những giá trị văn hóa và những quan hệ văn hóa của con người từ quá khứ đến hiện tại và hướng tới tương lai. MTVH là nơi đồng thời diễn ra các hoạt động văn hóa, từ hoạt động sáng tạo, sản xuất, bảo quản, lưu giữ hưởng thụ và phát huy các giá trị văn hóa. MTVH được hiện diện bằng sự tồn tại các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể và nhân vật trung tâm của MTVH chính là con người cùng với quan hệ ứng xử của họ với môi trường tự nhiên, xã hội và tư duy. Vì vậy, khi khẳng định mục tiêu xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, Đảng ta chú trọng vấn đề xây dựng một cách chuẩn mực, đa dạng, phong phú MTVH. Xây dựng MTVH là một trong mười nhiệm vụ cụ thể để xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc. Hội nghị Trung ương 5 khóa VIII nêu rõ: “cần tập trung xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, nâng cao tính tự quản, chất lượng, hiệu quả cuộc vận động xây dựng môi trường văn hóa”

Thành phố Đông Hà là đơn vị hành chính quan trọng trực thuộc tỉnh Quảng Trị. Theo Nghị quyết số 33 NQ/CP ngày 11/8/2009 của Chính phủ về việc thành lập thành phố Đông Hà thuộc tỉnh Quảng Trị, đồng thời là địa chỉ quan trọng trên hành lang kinh tế Đông Tây nối các nước Việt Nam - Lào - Campuchia-Myanma. Những năm vừa qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ thành phố, Đông Hà đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng trên tất cả các

lĩnh vực trong đó có môi trường văn hóa, xứng đáng là thành phố tinh lý.

Cảnh quan đô thị thành phố đã có những thay đổi so với thời điểm trước khi được nâng cấp lên đô thị loại 3. Đường phố xanh - sạch - đẹp hơn, những đô thị mới đã và đang được xây dựng làm cho thành phố ngày càng phát triển. Cảm nhận của người dân và du khách về thành phố Đông Hà tuy có khác nhau nhưng có một điểm chung là thành phố trẻ, đầy sức sống và đang được xây dựng theo hướng văn minh hiện đại, nhằm đáp ứng sự phát triển nhanh và bền vững.

Hệ thống các thiết chế văn hóa và di tích lịch sử văn hóa về cơ bản được quan tâm xây dựng, bảo vệ và phát huy. Hiện nay, thành phố có nhiều thiết chế văn hóa quan trọng như: Thư viện tỉnh, công viên Hùng Vương, Trung tâm văn hóa thông tin tỉnh, Nhà thi đấu thể thao... và một số công trình văn hóa khác. Thành phố có 19 di tích lịch sử văn hóa, trong đó có 02 hai di tích được xếp hạng cấp tỉnh (đình làng Lập Thạch, đình làng Điều Ngao), đặc biệt có Nghĩa trang Quốc gia Đường 9 là nghĩa trang cấp quốc gia, đã đang là điểm đến trong tuyến du lịch hoài niệm của du khách mỗi khi đến Quảng Trị.

Các hoạt động văn hóa- tinh thần được duy trì tổ chức, như hoạt động giáo dục truyền thông, hoạt động văn hóa văn nghệ quần chúng, hoạt động đọc sách báo, hoạt động câu lạc bộ, hoạt động từ thiện, hoạt động thể thao vui chơi giải trí đã thu hút đông đảo quần chúng nhân dân tham gia.

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

Tuy nhiên, MTVH thành phố vẫn còn một số hạn chế cần được khắc phục như công tác quy hoạch thành phố chưa thực sự mang tính chiến lược lâu dài, các thiết chế văn hóa và di tích lịch sử đã được quan tâm đầu tư xây dựng, bảo tồn song chưa đáp ứng được so với nhu cầu. Nhiều di tích bị hư hại, xuống cấp nghiêm trọng, thậm chí bị xóa dấu vết vì nhiều nguyên nhân khác nhau, một phần do khí hậu thời tiết ở đây rất khắc nghiệt nắng lắm mưa nhiều, một phần do con người chưa tích cực bảo vệ, gìn giữ, mặt khác do vấn đề đô thị hóa đã ảnh hưởng đến di tích. Các hoạt động văn hóa- tinh thần đã được tổ chức nhưng chưa thường xuyên mà chủ yếu tập trung vào các dịp lễ hội của đất nước và địa phương.

Xuất phát từ vị trí, vai trò, đặc điểm, thực trạng MTVH thành phố Đông Hà hiện nay, việc nâng cao chất lượng MTVH là một nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết. Xây dựng MTVH được tiến hành đồng bộ với nhiều giải pháp, các giải pháp luôn tác động trong sự ràng buộc chặt chẽ lẫn nhau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của cán bộ, nhân dân thành phố về xây dựng môi trường văn hóa

Đây là giải pháp đầu tiên, cơ bản nhằm tạo ra những hiểu biết toàn diện và sâu sắc về văn hóa, về MTVH, về mục tiêu và nhiệm vụ xây dựng MTVH cho cán bộ đảng viên và nhân dân trên địa bàn thành phố. Thực tế cho thấy, nguyên nhân dẫn đến những hạn chế, khiếm khuyết trong công tác xây dựng MTVH ở thành phố là do một bộ phận cán bộ, nhân dân chưa thực sự ý thức đầy đủ về vai trò của MTVH đối với sự phát triển kinh tế- xã hội và sự phát triển toàn diện nhân cách con người. Do nhận thức chưa đầy đủ nên hoạt động xây dựng MTVH mới đạt kết quả ở mặt hình thức, phong trào theo từng thời điểm như: làm vệ sinh công cộng vào các dịp lễ tết, giữ gìn trật tự kỷ cương đường phố...đó chỉ là những hoạt động cụ thể chưa mang tính toàn diện. Xây dựng MTVH không thể mang tính thời điểm hay làm theo từng chương trình, mà là một quá

trình liên tục, lâu dài và khó khăn nhằm hướng tới phát triển con người toàn diện. Nên nâng cao nhận thức là nhiệm vụ quan trọng, phải thực hiện liên tục và có chiều sâu với những nội dung cụ thể, có tính thuyết phục cao.

Thứ hai, quản lý và quy hoạch thành phố theo hướng hiện đại, văn minh

Đây là công việc vừa có tính cấp bách vừa mang tính chiến lược của Đảng bộ và Chính quyền thành phố Đông Hà. Mặc dù thành phố đã có 4 lần quy hoạch được duyệt: Quy hoạch chung xây dựng thị xã Đông Hà năm 1990; Điều chỉnh quy hoạch chung xây dựng Thị xã Đông Hà năm 1997 (lần 1); Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội thị xã Đông Hà 1999 đến năm 2010; Điều chỉnh quy hoạch chung xây dựng thị xã Đông Hà 2006 đến năm 2020, song trên thực tế, quy hoạch đó chưa thực sự đi vào cuộc sống trong quá trình cải tạo và phát triển đô thị hiện nay. Nhiều công trình là kết quả của các quy hoạch không mang tính chiến lược lâu dài, vì lợi ích kinh tế trước mắt và thị hiếu thẩm mỹ chủ quan của cá nhân, tổ chức làm ảnh hưởng cảnh quan đô thị thành phố. Trước đây, Trung tâm văn hóa thông tin tỉnh hướng mặt ra đường Hùng Vương lấy số của Đường 9B, nhưng hiện nay đã bị phá bỏ và xây dựng mới. Đường Hùng Vương nối dài, nên Trung tâm văn hóa thông tin lấy số 1A và những nhà tiếp theo lấy số ...dẫn đến sự nhầm lẫn khi người dân tìm số nhà. Do đó, Đông Hà cần có quy hoạch xây dựng và quản lý thành phố theo hướng phát triển đồng bộ, tổng thể cả về không gian và thời gian, địa giới hành chính và các công trình kiến trúc, về cơ sở hạ tầng vật chất và cơ sở hạ tầng xã hội.

Quy hoạch và quản lý đô thị có mối quan hệ với nhau, quy hoạch khoa học và mang tính lâu dài sẽ làm tiền đề cho việc quản lý chặt chẽ và đạt hiệu quả, mặt khác quản lý tốt sẽ giúp cho công tác quy hoạch đạt chất lượng cao hơn. Vì vậy, quy hoạch và quản lý đô thị đảm bảo các yếu tố hiện đại không phá vỡ cảnh quan thiên nhiên và có các điểm nhấn công trình kiến trúc trọng điểm. Định hướng phát

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

triển thành phố cả về 4 hướng, lấy sông Hiếu làm trung tâm cảnh quan và điểm nhấn kiến trúc phát triển đô thị, mở rộng và phát triển đô thị về hướng Nam đến sông Vĩnh Phước, phía Bắc phát triển theo hai bờ sông Hiếu kéo dài đến ngã Tư Sông. Mở rộng và xây dựng các đô thị mới về phía Nam, Bắc.

Trong Đề án thành lập thành phố Đông Hà trực thuộc tỉnh Quảng Trị trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, đã đưa ra mục tiêu: đến năm 2020 đất trụ sở cơ quan, công trình sự nghiệp là 97,9 ha, đất giao thông 688,8 ha, đất cơ sở văn hóa 118,46 ha, đất cơ sở y tế 21,14 ha, đất cơ sở thể dục thể thao 44,2 ha, đất di tích danh lam thắng cảnh 0,98 ha, đất bãi thải xử lý rác thải 40,5 ha. Đây là cơ sở để xây dựng MTVH Đông Hà theo hướng văn minh, hiện đại đáp ứng nhu cầu phát triển của thành phố.

Thứ ba, tăng cường nguồn lực xây dựng môi trường văn hóa thành phố Đông Hà

Nguồn lực để xây dựng phát triển văn hóa nói chung và MTVH nói riêng có 4 yếu tố: Nhân lực (con người), tài lực (tài chính, vốn), vật lực (cơ sở vật chất), tin lực (khoa học- công nghệ). Như vậy, tăng cường xây dựng nguồn lực cho sự phát triển văn hóa đồng thời thực hiện cả 4 yếu tố trên.

Trước hết, là cơ cấu tổ chức bộ máy và đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa. Như chúng ta biết cán bộ là gốc của mọi công việc, là người trực tiếp đưa đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước vào quần chúng và tổ chức cho quần chúng tham gia các hoạt động, chương trình hành động cụ thể ở địa phương. Chính vì vậy, việc đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn của cán bộ quản lý văn hóa và cán bộ hoạt động văn hóa chuyên trách được thực hiện đồng bộ và mang tính lâu dài. Bên cạnh việc đào tạo chuyên môn, cần bồi dưỡng đạo đức và lòng say mê nghề nghiệp cho cán bộ văn hóa. Văn hóa là một ngành có tính đặc thù, nếu không có lòng yêu nghề và niềm đam mê thì hoạt động sẽ kém hiệu quả.

Cùng với việc đào tạo bồi dưỡng về mặt chuyên môn nghiệp vụ, quản lý, cần có chính sách đãi ngộ thỏa đáng đối với những người quản lý và cán bộ văn hóa chuyên trách ở cơ sở để họ yên tâm công tác. Song song với đào tạo bồi dưỡng cán bộ làm ngành văn hóa thông tin thì việc xây dựng tổ chức bộ máy của các đơn vị phòng ban, đoàn thể từ cấp thành phố đến cơ sở là công tác có ý nghĩa then chốt, đảm bảo cho việc thực hiện xây dựng MTVH thành phố Đông Hà.

Đầu tư ngân sách, cơ sở vật chất cho hoạt động văn hóa. Cán bộ lãnh đạo, quản lý và cán bộ chuyên trách văn hóa là nguồn lực quyết định cho thành công quá trình xây dựng MTVH, nhưng nếu thiếu ngân sách trang thiết bị cũng không thể thực hiện được. Trong những năm qua, thành phố đã bám sát sự chỉ đạo của Đảng và của Đảng bộ tỉnh Quảng Trị tăng cường đầu tư ngân sách cho hoạt động văn hóa nhưng vẫn còn hạn chế, chưa đáp ứng nhu cầu phát triển của thành phố. Vì vậy, cần tăng cường đầu tư kinh phí và đầu tư hợp lý cho việc xây dựng các thiết chế văn hóa, thông tin, thể dục thể thao, thư viện, phòng truyền thống. Việc đầu tư ngân sách để sửa chữa, xây dựng mới và đầu tư trang thiết bị phù hợp với yêu cầu MTVH của địa phương, tránh tình trạng đầu tư dàn trải, đầu tư không có hoặc kém hiệu quả.

Tăng cường ứng dụng khoa học - công nghệ trong hoạt động văn hóa. Trong thời đại của nền kinh tế tri thức, việc áp dụng thành tựu khoa học-công nghệ vào hoạt động văn hóa là điều rất cần thiết và cấp bách. Khi ứng dụng khoa học- công nghệ vào quản lý văn hóa thì công việc trở nên nhẹ nhàng, nhanh chóng và hiệu quả hơn, thể hiện rõ khi lập hồ sơ các di tích lịch sử văn hóa, các thiết chế văn hóa, các loại sách báo... để cán bộ văn hóa vừa tiện theo dõi quản lý, còn nhân dân cần thông tin có thể cập nhật được ngay. Các lễ hội, các đêm diễn văn nghệ quần chúng nếu không có hệ thống ánh sáng nhiều màu sắc được trình chiếu và hệ thống âm thanh đa dạng thì sức thu hút khán

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

giả sẽ kém đi. Hiện nay, thành phố Đông Hà đã ứng dụng thành tựu khoa học- công nghệ trong quản lý và tổ chức các hoạt động văn hóa văn nghệ nhưng hiệu quả chưa cao. Trong những năm tới, thành phố tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, thiết bị phương tiện khoa học- công nghệ cho hoạt động văn hóa, thể thao. Xây dựng các chương trình dự án huy động sức mạnh của nhà nước, doanh nghiệp và nhân dân trong việc ứng dụng thành tựu khoa học công nghệ vào cuộc sống.

Thứ tư, giải pháp phát hiện và nhân rộng điển hình trong xây dựng MTVH

Đây là một giải pháp mang tính cổ điển nhưng khá hiệu quả, khi phát hiện được một cá nhân tiên tiến hay một đơn vị điển hình thì việc phổ biến nhân rộng có ý nghĩa trong việc tạo ra phong trào thi đua giữa các đơn vị trên địa bàn. Làm tốt công tác này còn nhằm rút ra kinh nghiệm và bài học để ứng dụng vào quá trình xây dựng MTVH ở các cơ sở khác. Việc phát hiện ra những khâu chủ yếu, những bước đột phá để nhân rộng là khâu cơ bản trong quá trình xây dựng MTVH. Thực tiễn xây dựng MTVH ở khu dân cư những năm qua đã chứng minh tầm quan trọng và hiệu quả của giải pháp này. Trong quá trình xây dựng MTVH, việc kịp thời phát hiện những địa bàn dân cư có MTVH trong sạch, lành mạnh, những gương người tốt việc tốt, những cách làm mới, sáng tạo sẽ là những điểm sáng văn hóa để khu dân cư khác noi theo. Trong 5 năm từ 2008 - 2013, thành phố đã có nhiều điểm sáng văn hóa như khu phố 4, khu phố 6 Phường 5, khu phố 2 Phường 1 đạt được nhiều thành tích trên các lĩnh vực như đời sống kinh tế của nhân dân nâng lên rõ rệt, tình hình an ninh chính trị trật tự an toàn xã hội ổn định, tệ nạn xã hội ít xảy ra hơn so với khu dân cư khác. Các khu phố đã tổ chức nhiều hoạt động thể thao, văn hóa văn nghệ sôi nổi với hình thức

phong phú như cầu lông, bóng chuyền và có cả đội bóng đá mini, các hoạt động không chỉ diễn ra vào các ngày lễ mà được tổ chức liên tục trong năm đã tạo không khí vui tươi lành mạnh. Hàng tuần vào ngày chủ nhật, khu phố tổ chức cho đoàn viên thanh niên, học sinh lao động dọn vệ sinh môi trường, hè phố làm cho cảnh quan luôn xanh- sạch- đẹp.

Như vậy, trong những năm qua, với tốc độ phát triển nhanh trên nhiều phương diện, thành phố Đông Hà đã có sự chuyển mình lớn về mọi mặt trong đó MTVH đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng. Để phát huy những thành tựu đạt được và khắc phục những hạn chế, thành phố cần xây dựng hệ thống chính sách, giải pháp đồng bộ và hữu hiệu phù hợp thực tiễn địa phương, phát huy sức mạnh tổng hợp của các cấp lãnh đạo Đảng, chính quyền, các cơ quan, ban ngành đoàn thể, tổ chức xã hội và nhân dân tạo sức mạnh tổng hợp đẩy mạnh sự phát triển kinh tế- xã hội và điều kiện để phát triển Đông Hà theo hướng văn minh hiện đại. Phần đầu xây dựng Đông Hà trở thành thành phố có tầm vóc tương xứng với vị trí trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa của tỉnh Quảng Trị và trở thành trung tâm, điểm đến đáng tin cậy trên trục hành lang kinh tế Đông -Tây.

1.Đảng bộ thành phố Đông Hà (2010), *Văn kiện Đại hội đại biểu Đảng bộ thành phố Đông Hà lần thứ XI*.

2.Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2004), *Giáo trình trung cấp lý luận chính trị, Văn hóa xã hội*, Nxb Lý luận chính trị, Hà Nội.

3.Thành ủy - HĐND - UBND - UBMTTQVN thành phố Đông Hà (2010), *Truyền thống lịch sử, văn hóa Đông Hà với sự phát triển văn hóa đô thị*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

4.Uỷ ban nhân dân thành phố Đông Hà (2009), *Đề án thành lập thành phố Đông Hà*.